

Nr 21/1937.

Landskapsnämndens framställning till Ålands landsting med förslag i anledning av vicetalmannen Johannes Erikssons petition angående motion till Finlands riksdag om ändrad lagstiftning därhän, att jordens delning i alltför små lotter förebygges.

Genom beslut av den 24 februari 1934 har Landstinget inbegärt landskapsnämndens utlåtande och av omständigheterna betingat förslag med anledning av vicetalmannen Johannes Erikssons petition angående motion till Finlands riksdag om ändrad lagstiftning därhän, att jordens delning i alltför små lotter förebygges.

Landskapsnämnden har i förevarande ärende nödgats införskaffa särskild utredning, i anledning varav landskapsnämnden icke förrän nu varit i tillfälle att inkomma med den inbegärda framställningen och sitt förslag i ämnet. I förbemäلت hänseende får landskapsnämnden framhålla följande:

Emedan vicetalmannen Erikssons petition angående jordens delning berör, förutom skiftesväsendet, bl.a. även familje- och arvsrätten, vilka rättsområden enligt § 9 i självstyrelselagen icke äro hänfödda till landstingets behörighet utan förbehållna Republikens lagstiftande organ, anser landskapsnämnden, i likhet med lagutskottet att stiftande av lag i berört avseende ligger utanför landstingets kompetens ävensom att en landstingsmotion i förevarande ärende till

riksdagen måste ifrågasättas, enär initiativet berör ett hela landet gällande lagstiftningsgebit.

Att petitionären emellertid haft goda grunder för sitt förslag är obestridligt. Man har också i riket noggsamt erfarit, att den reform och förbättring i skiftesförhållandena man sökte ernå genom skifteslagstiftningen av år 1916, som trädde i kraft i början av år 1917, icke träffat det rätta. Den obegränsade friheten i fråga om delning av jordlägenheter har skapat många missförhållanden och den stora ökningen av antalet lägenheter under 1 hektar har varit skrämmande. I avsikt att söka hämma följderna av arvejordens avskaffande och hemmanens för långt gående styckning tillsattes redan 1928 en kommitté under professor Kyösti Haatajas ordförandeskap för uppgörande av förslag till reformering av gällande skifteslagstiftning och avgav kommittén i maj 1933 sitt betänkande, vari bl.a. föreslås att "Klyvning är tillåten, om lägenhetens gagnelighet icke därigenom undergår nämnvärd minskning och varje ny lägenhet med hänsyn till ortens förhållanden och förtjänstmöjligheter kan varaktigt såsom skild fastighet på ändamålsenligt sätt brukas."

I augusti 1934 har professor Haataja i anledning av erhållet uppdrag att uppgöra förslag till lag, enligt vilken en odlingslägenhet, som ej lämpligen kunde delas, vid ägarens död skulle övergå till en enda arvinge, inlämnat förslag till lag angående arvslägenheter, som bl.a. innebär, att en lägenhetsägare skulle i fråga om en odlingslägenhet av viss storlek kunna förordna att lägenheten för framtiden skulle

hänföras till en särklass av fastigheter, beträffande vilken i fråga om giftorätt och arv särskilt skulle stadgas.

Slutligen har under år 1935 inom lagberedningen utarbetats förslag till lag angående förutsättningarna för delning av jordbrukslägenheter och till lag om skifte i vissa fall av dödsbo, vari ingår jordbrukslägenhet. I detta förslag uttalas bl.a. att varje jordbrukslägenhet bör innehålla så mycket för jordbruk duglig jord, att en medelstor familj kan å lägenheten hava sin tillräckliga utkomst, varjämte å varje lägenhet i normala fall skall kunna ekonomiskt användas två hästar. Med ovanstående korta referat angående lagförslag till inskränkning av delningsfriheten har landskapsnämnden i någon mån sökt belysa åtgärderna i riket i förevarande avseende, men önskar yttermera med några siffror giva en bild av de resultat, vartill nu gällande skifteslagstiftning lett med hänsyn till lägenheternas storlek. Siffermaterialet i tabell I och II har sammanställts ur lantmäteristyrelsens jorddelningsstatistik och visar jordlägenheternas synnerligen långt gående splittring på Åland under tiden 1924-1935 och angiver antalet jordregisterenheter vid slutet av respektive år.

Tabell I.

Areal- grupp	Antalet lägenheter i landskapet Åland.	
	år 1924	år 1935
Under 1 hektar	718	1.323
1-3 "	667	958
3-5 "	245	395
5-10 "	300	540
10-20 "	249	415
20-50 "	438	629
50-100 "	485	573
100-200 "	278	284
200-300 "	29	29
300-500 "	16	16
500- "	4	6
Okänd areal	42	73
Totala antalet jord- registerenheter	3.471	5.240

Till belysande av jorddelningens på Åland förhållande till jorddelningen i hela riket hava nedanstående procenttal uträknats, vilka tillika åskådliggöra det procentuella antalet lägenheter i förhållande till hela antalet jordregisterenheter inom landskapet och riket.

Tabell II.

Areal- grupp	Åland		Riket	
	1924	1935	1924	1935
Under 1 hektar	% 20,69	% 25,25	% 19,47	% 27,19
1-3 "	19,22	18,28	9,70	12,10
3-5 "	7,06	7,54	4,57	5,75
5-10 "	8,64	10,30	8,44	9,33
10-20 "	7,17	7,92	10,98	11,42
20-50 "	12,69	12,00	18,75	16,73
50-100 "	13,97	10,93	13,06	9,13
100-200 "	8,01	5,42	8,53	5,27
200-300 "	0,84	0,55	2,78	1,45
300-500 "	0,46	0,30	1,97	0,93
500- "	0,12	0,09	1,32	0,55
Okänd areal	1,21	1,39	0,44	0,14

För att belysa brukningsdelarna i landskapet, grupperade enligt åkerarealens storlek samt besittningsform, har följande tabell sammanställts med stöd av de allmänna lantbruksundersökningarna i riket åren 1910 samt 1929-1930.

Tabell III.

Arealgrupp i hektar	1910			1929-1930		
	På egen jord	På arrend. jord	Summa	På egen jord	På arrend. jord	Sum- ma
0,25-0,50	-	-	-	-	-	-
0,50-1	80	299	-	151	22	173
1 - 2	118	185	379	362	41	403
2 - 3	186	47	309	404	45	449
3 - 5	245	30	233	286	11	297
5 - 10	387	11	275	372	18	390
10 - 15	183	4	398	463	15	478
15 - 25	74	4	187	209	5	214
25 - 50	12	5	78	105	5	110
50 - 100	1	3	17	14	1	15
100-	-	-	4	4	2	6
			-	-	-	-
	1.286	588	1.880	2.370	165	2.535

Yttermera må följande siffror angående antalet odelade hemman i de skilda kommunerna på Åland under år 1924 och 1936 anföras enligt uppgifter, meddelade av Ålands häradsskrivarekontor.

Tabell IV.

	1924	1936
Sund	18	7
Vårdö	10	5
Saltvik	47	8
Finström	29	9

	8	4
Geta		1
Hammarland	11	
Eckerö	18	3
Jomala	48	14
Lemland	8	3
Lumparland	6	1
Föglö	37	20
Kökar	11	3
Sottunga	-	-
Kumlinge	-	-
Brändö	<u>5</u>	<u>2</u>
	256	80

Nu anförda siffror visa att sönderdelningsprocessen av landsfastigheterna fått betydande omfattning och påkallar snara lagstiftningsåtgärder för att förhindra uppkomsten av lägenheter, som ej kunna giva sina bebrukare bärgning och som minska möjligheterna till förvärv, i den mån de ökas på en ort och som sålunda småningom skapa ett lantbrukets proletariat. Emellertid hopar sig kring frågan om inskränkning av jorddelningsrätten så många svårlösta problemkomplex såväl i rättsligt som socialt hänseende, att en tillfredsställande lösning av saken ställer sig svår och helt säkert låter vänta på sig.

Då landskapet Åland icke har möjlighet till sådana åtgärder, som petitionären åsyftat, återstår för närvarande blott för Ålands bönder att ägna frågans utveckling allvarlig uppmärksamhet och var och en i

sin stad noga pröva ändamålsenligheten och gagneligheten av sitt hemmans delning.

På grund av vad här ovan framhållits får landskapsnämnden föreslå att vicetalmannen Johannes Erikssons nuförrevarande petition för närvarande icke torde kunna föranleda till någon åtgärd från Landstingets sida.

Mariehamn den 10 november 1937.

På landskapsnämndens vägnar:

